Het Moerasje Ockenburgh

Jan Gemmink

Oppervlakte: circa 1 hectare

Dit gebied met een omvang van ± 1 ha ligt tussen 'Ockenburgh' en Kijkduin en wordt aan de zuidzijde begrensd door een brede sloot en vijver, aan de noordzijde door de toegangsweg naar de sporthal 'Ockenburgh' (zie kaartje). Binnen dit terrein doen zich twee landschapstypen voor: een stuk (± 0,6 ha) binnenduin en een lager gedeelte (± 0,4 ha) dat bij regenval drassig is. Dit moerassige deel, waar veel riet groeit, is voor de vogels verreweg het aantrekkelijkste, vandaar de naamgeving.
In 1975 werd dit gebied door de Plantsoenendienst onder de aandacht van de Vereniging Vogelbescherming Den Haag en Omstreken gebracht.
In 1976 ben ik dit toen nog vrij toegankelijke gebied te zamen met het nabijgelegen Puinduin Vijf (Rijnwegheuvel) vrij regelmatig gaan bezoeken.
Toen al kwamen negen soorten vogels tot broeden, waaronder de Winterkoning, Heggemus, Kleine Karekiet, Zwartkop en de Kneu en voorts waren er vele andere soorten te gast.

Om de rust te verhogen heeft de Plantsoenendienst in 1977 de west-, noord- en oostzijde met een totale lengte van 218 meter voorzien van geteerde houten palen met daarop vier rijen prikkeldraad. Helaas werd dit prikkeldraad in 1985 door de Dienst Groenvoorzieningen en Milieu-educatie (DGM) vervangen door glad draad, waardoor infiltratie - veelal door joggers - aan de orde van de dag is. De zuidzijde ligt langs een sloot van 2½ m breed met een flinke rietlaag, die uitmondt in een vijver. De afsluiting had tot gevolg dat er vijftien soorten tot broeden kwamen in 1977.
Achter de vijver staat een rand van Elzen met daarachter weer sportvelden. De beplanting in het lage gedeelte bestaat uit een groep Dennen, Kruipwilg, Schietwilg, Wilde Appel, Duindoorn, Hondsroos, Egelantier en Vlier en daartussen veel Bramen en Riet. In het duingedeelte staan Zomereik, Duindoorn, Kruipwilg, Meidoorn, Vlier, Kamperfoelie, Liguster, Gagel en een groep Abelen.
De eerste drie jaren zijn er in het lagere gedeelte een vijftigtal Meidoorns, ongeveer honderd Egelantiers en aan de oostzijde een tiental Haagbeuken bijgeplant.
In de rietkraag die jaarlijks door de DGM (de vroegere Plantsoenendienst) wordt gemaaid, groeien naast Egelskop, Grote Waterweegbree, Pijlkruid en Zwanebloem ook Moeraskers en Watermunt.
Verder groeien er Zomp, Vergeetmijniet, Avondkoekoeksbloem, Groot- en Klein Kaasjeskruid, Knoopkruid en Zeepkruid.
De jaarlijks terugkerende winterwerkzaamheden vergen hier slechts tien tot twaalf manuren. De Meidoorns en de Egelantiers worden gesnoeid, en het doornmateriaal wordt weer gebruikt om de infiltratiegangen te dichten.
De Vlieren en waar het nodig is ook te breed uitzakkende Duindoorns worden teruggezet om weer groei in het hart te krijgen.
Alleen waar struiken of bomen wegvallen wordt opnieuw aangeplant en ook te brede infiltratieplekken worden volgezet met Meidoorn en Egelantier.
Er hangen maar twee houten nestkasten in dit terrein, niet zichtbaar voor indringers. Ook

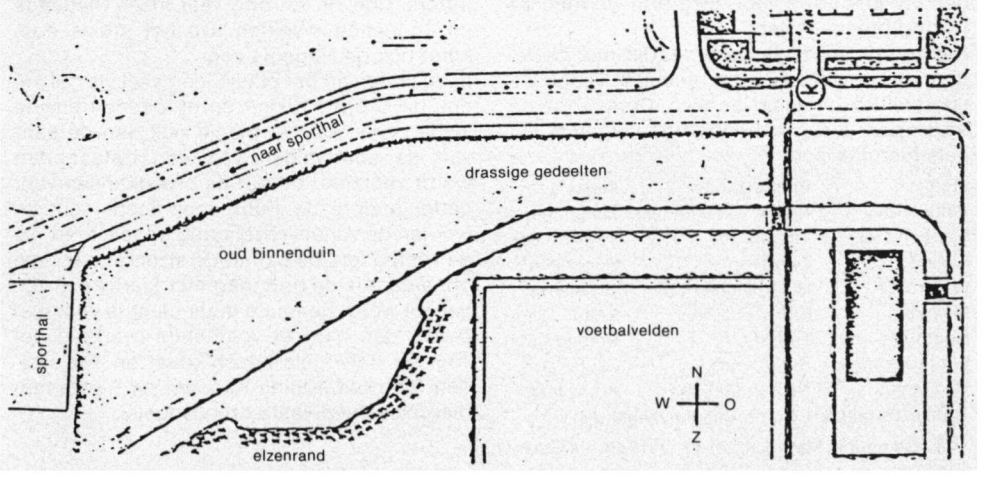

De Bosrietzanger broedde er in de afgelopen tien jaar. Foto: H.L.M. Tromp.

een aantal jerrycans, overgebleven van de bouwwerkzaamheden, biedt nestgelegenheid aan onder andere Koolmees en Winterkoning.
De Bonte Vliegenvanger (in 1984) en de Pimpelmees (in 1984 en 1985) maakten voor hun nest gebruik van de lichtkap van langs het terrein staande lantaarnpalen.
Er wordt hier niet meer aan wintervoedering gedaan; er vielen te veel slachtoffers op de voerplekken door de ook 's winters aanwezige verwilderde katten en bij vorst is er te veel onrust door de schaatsers. Door de verwilderde katten hebben vooral de grondbroeders in het stukje duin het moeilijk.
Met de medewerkers van de DGM is er voor zover nodig contact. Kwamen er in 1976 negen broedsoorten voor, nu zitten we rond de twintig broedsoorten.
Het terrein wordt in de broedtijd niet betreden; het inventariseren gebeurt vanaf de sportvelden en vanaf de weg. Gedurende de afgelopen tien jaar hebben de volgende vogels hier gebroed:

Fuut (1x)	Bosrietzanger	Merel
Wilde Eend	Kleine Karekiet (2x)	Zanglijster
Slobeend (4x)	Tuinfluiter	Pimpelmees
Fazant	Zwartkop	Koolmees
Waterhoen	Braamsluiper (1x)	Groenling
Meerkoet	Fitis	Kneu
Houtduif	Tjiftjaf	Spreeuw (4x)
Winterkoning	Roodborst	Ekster (1x)
Heggemus	Nachtegaal (4x)	Kauw (1x)
Turkse Tortel (2x)	Bonte Vliegenvanger (2x)	

Sommige soorten broeden hier niet regelmatig; tussen haakjes staat het aantal malen dat ze hier gebroed hebben. 's Winters verblijven hier verscheidene snippen, zowel Houtsnip als Watersnip, ook de Waterral is dan aanwezig. Ook groepen Kramsvogels, Koperwieken en Groenlingen foerageren hier op de vele rozebottels.
In het voorjaar is er doortrek van onder andere Rietgorzen en Grasmussen.
Verdere waarnemingen zijn onder meer: Dodaars, Tafeleend, Buizerd, Witgatje, Oeverloper, Koekoek, Ransuil, Bosuil, Gele Kwikstaart, Grote Karekiet en Barmsijs. Wat de verdere fauna betreft leven hier Egel, Spitsmuis, Konijn, Mol en Veldmuis en een maal is de Hermelijn gezien. Verder vlinders, Waterjuffers, libellen en nog veel meer vliegende en kruipende insekten. Op het stukje duin komt ook de Hagedis voor.
In de sloten en het plasje leeft veel vis, terwijl ook de Groene Kikker en de padden hier te vinden zijn. Als het plasje ook aan de kant van de sportvelden van een rietaanplant wordt voorzien, zal dat de broedkansen voor onder andere de Fuut doen toenemen; nu worden de vogels regelmatig opgeschrikt als de voetballers de bal uit de elzenrand komen ophalen. Als de rietkraag niet jaarlijks in zijn geheel wordt gemaaid maar slechts voor een derde, dan blijft er voldoende overjarig riet voor de rietvogels beschikbaar en dan worden Rietgors, Kleine Karekiet en Rietzanger hier misschien vaste broedvogels.

J.L. Gemmink, Marnixstraat 29, 2518 PV 's-Gravenhage.